

SKEDSMO
KOMMUNE

Bakgrunn, problemer og resultater fra vannområdets fangdamprosjekt

Ida Marie Frantzen Gjersem, 14.6.2017

Bakgrunn for fangdamprosjektet i 2015

- Vannområdet engasjerte Bioforsk i 2009 for å gjøre en kartlegging av behov for oppgradering av hydrotekniske anlegg, og lokalisering av steder for å iverksette nye tiltak mot avrenning fra landbruket til Nitelva
- Det ble identifisert 15 aktuelle lokaliteter for å bygge fangdammer i de kartlagte områdene
- I 2015 engasjerte vannområdet NIBIO for å følge opp de 15 lokalitetene + 1 fangdam i Lørenskog
- I prosjektet skulle det finnes en metode for å identifisere hvor det er hensiktsmessig å etablere fangdammer, med mål om å etablere fangdammer på de mest egnede lokalitetene.

Fangdamprosjektet i 2015

- Alle aktuelle eiendommer ble befart med feltregistrering, grunneiere fikk invitasjon til å delta på befaring
- Momenter som ble vurdert:
 - Er det erosjonsrisiko og avrenning av jord og næringsstoffer som gir behov for fangdam?
 - Er lokaliteten egnet for å etablere fangdam?
 - Er det behov for å fjerne mye masser for å etablere fangdam?
 - Beliggenhet sett opp mot tilgang for bygging og vedlikehold
- Alle lokaliteter ble delt inn i 3 kategorier med en grov prioritering:
 - Kategori 1: Godt egnet og forventet god effekt
 - Kategori 2: Egnet til å etablere fangdam, men forventet begrenset effekt
 - Kategori 3: Ikke egnet til å bygge fangdam
- Vi gikk videre med oppfølging av fangdammer i kategori 1

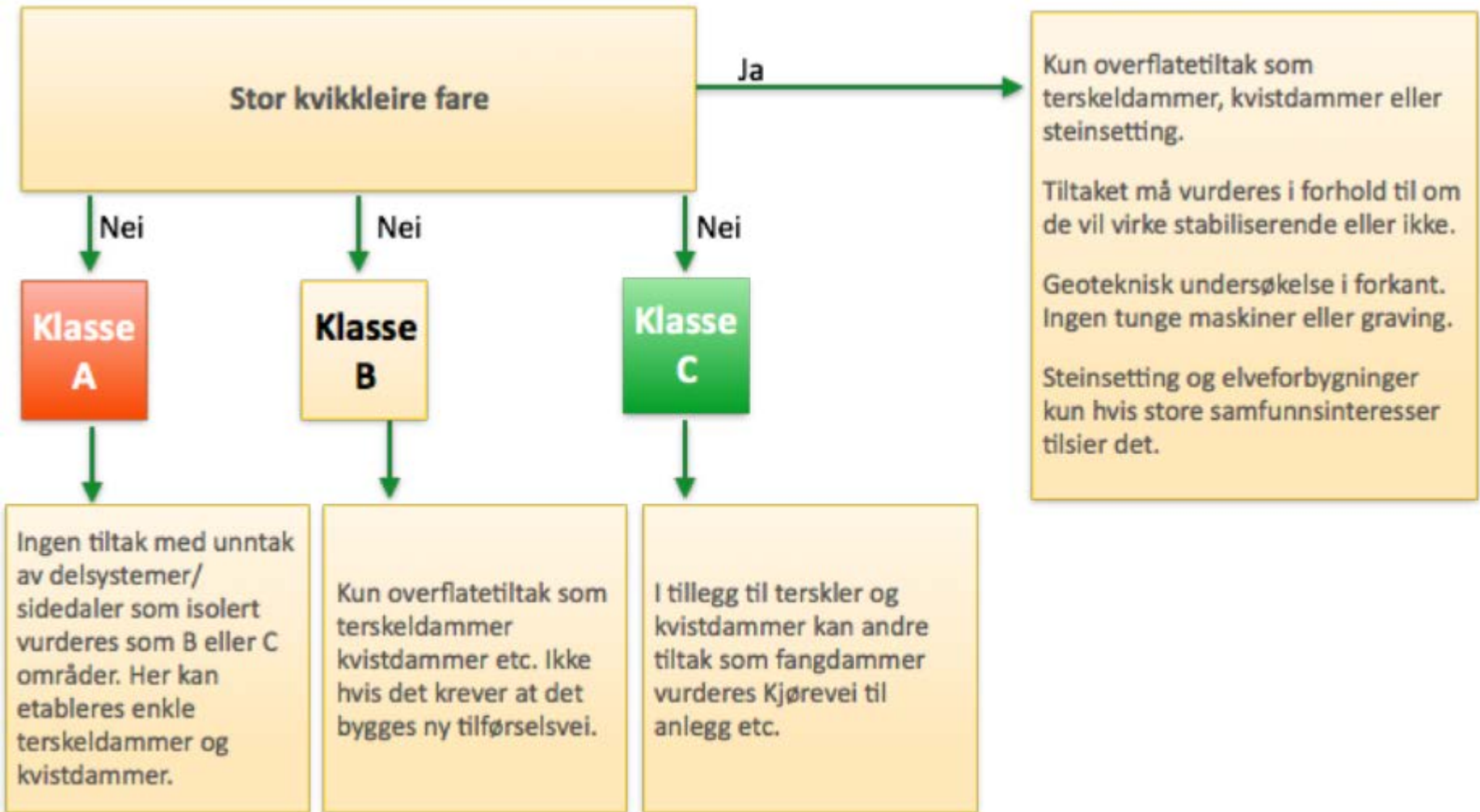
Fangdamprosjektet i 2015

- Av 15 aktuelle fangdammer var det 4 steder som ble vurdert å være både godt egnet som lokalitet og forventet god effekt av en fangdam
 - Disse lokalitetene drenerte forholdsvis store jordbruksareal,
 - Forventet god effekt for rensing av fosfor
 - Det var praktisk mulig å etablere en fangdam ved å demme opp vannstrengen
 - Det var ikke behov for å grave ut mye jordmasser
- MEN...
- To av disse forslagene befant seg i ravinedaler, og det ble utført en tilleggsutredning for å vurdere muligheter for å etablere dammer som vannmiljøtiltak i ravinerte jordbruksområder

Utfordringer – etablere renseløsninger i raviner

- Ved inngrep i ravinedaler må det tas hensyn til:
 - Stabilitet med tanke på kvikkleire og skredfare,
 - Naturmangfold og biologiske kvaliteter for ravinedalen
 - Geologiske/landskapsmessige verneverdier for ravinedalen

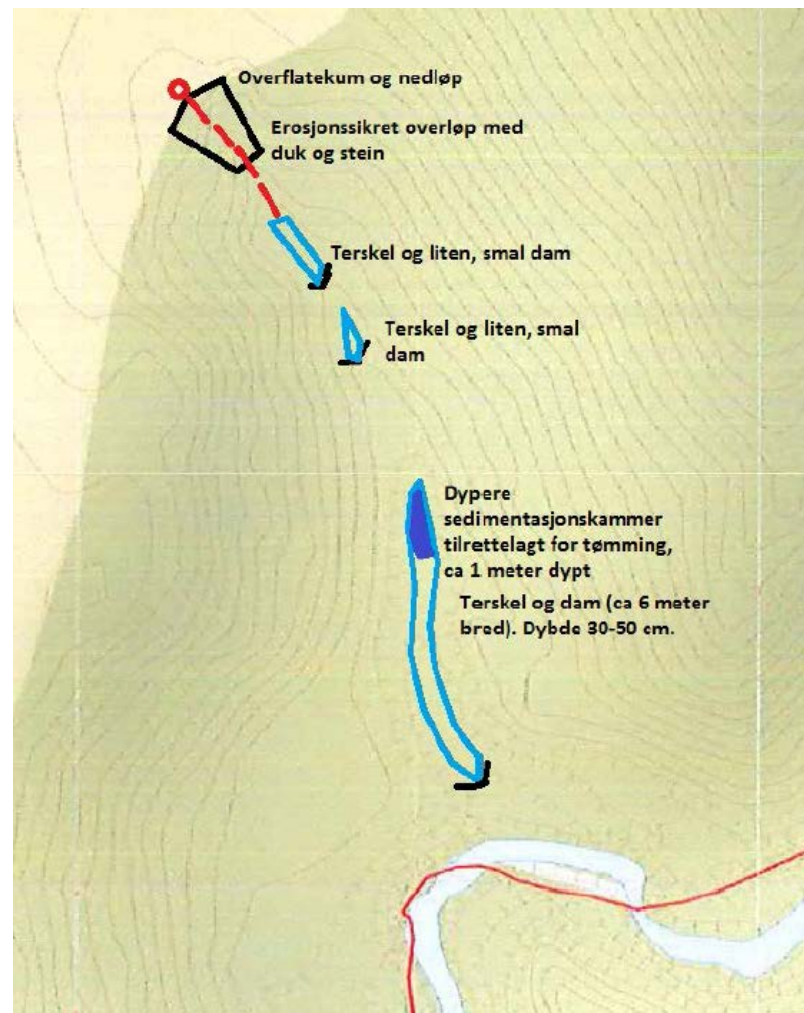
Utfordringer – etablere renseløsninger i raviner

Figur 8: Skjema for å vurdere inngrep i verdisatte raviner. Skjemaet er utarbeidet for mindre tiltak knyttet til miljøhensyn (avrenning) og sikkerhet (skred). Det kan også anvendes for andre typer små inngrep.

Lokalitet 4 – i ravinesystemet Møien/Tveita/Ramstad

- Lokaliteten er i utgangspunktet godt egnet for å etablere fangdam med forventet god effekt siden store kornarealer med til dels stor erosjonsrisiko drenerer til fangdammen.
- Liten sideravine som isolert hverken har restverdi som geologisk objekt eller spesielle biologiske verdier.
- Det må tas hensyn til risiko for kvikkleire og skredfare
- Det anbefales at tiltaket bygges med terskeldammer uten graving i ravinesidene

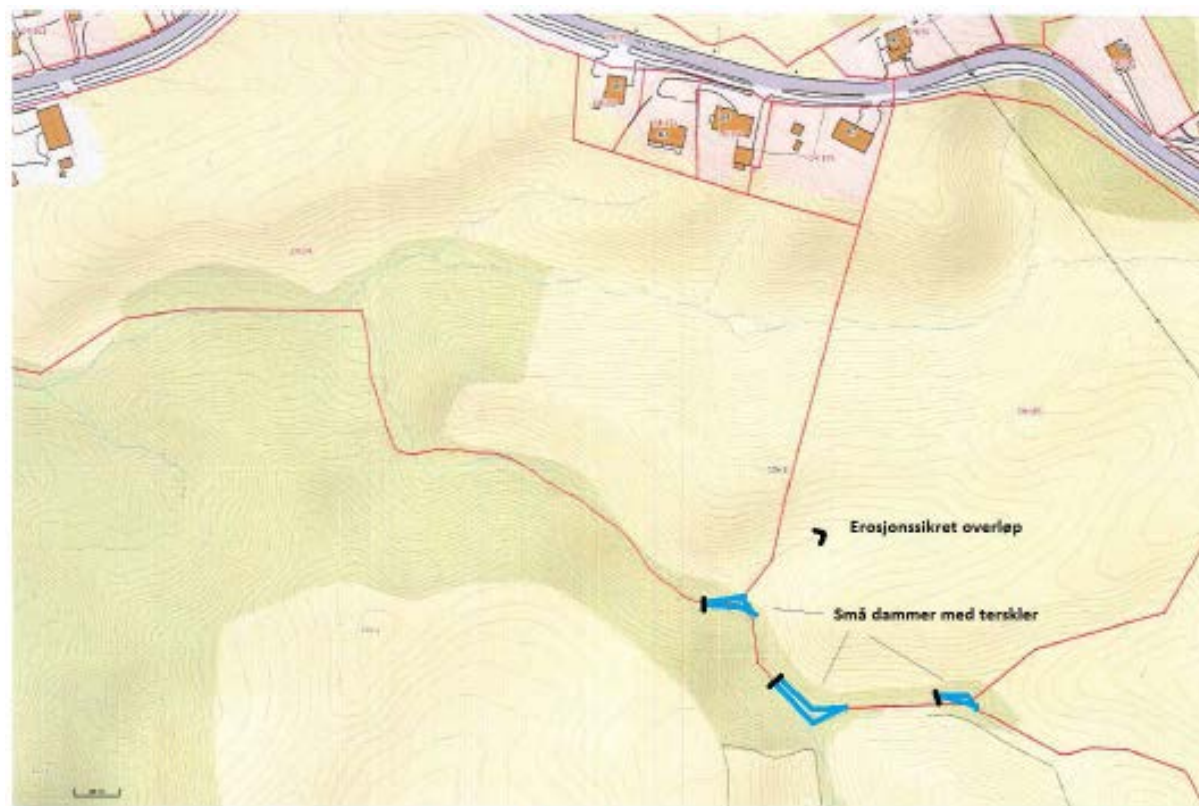

Figur 8. Skisse med forslag på hvordan fangdam kan utformes på lokalitet 4.

Lokalitet 11, 12 og 14 – i ravinesystem ved Holm

- Lokaliteten er egnet for å etablere fangdam med forventet god effekt siden relativt store kornarealer med til dels stor erosjonsrisiko drenerer til fangdammen.

- Ravinen er i større grad intakt og mindre berørt av planering med funn av rødlistet sopp
- Det anbefales at det ikke bygges fangdam eller terskler. Det anbefales eventuelt forsiktig forsøk med enkle kvistdammer.

Figur 21. Skisse av hvordan fangdammer kan bygges i ravinen på Holm. Stort sett ved bygging av terskler i stedet for graving.

Er tiltaket søknadspliktig? Hvem er myndighet?

- Første henvendelsen fra grunneier om tiltak i landbruksområder kommer ofte til landbrukskontoret i kommunen, hvor det søkes miljøtilskudd gjennom SMIL ordningen.
- Vannressursloven → NVE og Fylkesmannen
 - Må avklare om tiltaket er i strid med vannressursloven
 - Saken kan sendes til NVE og Fylkesmannen for uttalelse
- Plan- og bygningsloven → Planavdeling og byggesaksavdeling i kommunen
 - Må avklare om tiltaket i strid med bestemmelser i kommuneplanen. Krever tiltaket dispensasjon?
 - Må avklare om tiltaket krever behandling og tillatelse som en byggesak
- Naturmangfoldsloven
 - Prinsippene i naturmangfoldsloven skal ligge til grunn for all saksbehandling

Kommunens saksbehandling med hensyn til kvikkleire

- «Kommunen er ett», dersom kommunen er kjent med et tiltak fordi det søkes SMIL midler har det ingen betydning om søknaden «bare» har kommet til landbrukskontoret.
- Plan og bygningsloven § 28-1 setter krav til byggegrunn, miljøforhold mv.
 - *«Grunn kan bare bebygges, eller eiendom opprettes eller endres, dersom det er tilstrekkelig sikkerhet mot fare eller vesentlig ulempe som følge av natur- eller miljøforhold. Det samme gjelder for grunn som utsettes for fare eller vesentlig ulempe som følge av tiltak».*
- For tiltak som i utgangspunktet er unntatt fra søknadspliktig etter pbl § 20-5, er dette fritaket på vilkår av at faren for kvikkleireskred og krav til sikkerhet er tilstrekkelig utredet, jfr krav i TEK 10 og pbl § 28-1
- I følge veileder fra NVE for sikkerhet mot kvikkleireskred er alle områder under marin grense og med marine avsetninger å anse som aktsomhetsområder for kvikkleire, og må vurderes nærmere med hensyn til kvikkleire og faresoner

Oppsummering av erfaringer fra prosjektet

- Ikke alle lokaliteter er egnet for å etablere fangdammer.
 - For at det skal være en forventet renseeffekt må det være jordbruksareal med erosjonsrisiko i nedbørfeltet til fangdammen.
 - Det må være tilgang til å få bygget og vedlikeholdt dammen
- På de lokalitetene som er best egnet ut fra renseeffekt kan det likevel være andre hensyn som vanskeliggjør at en dam kan etableres
 - Biologisk mangfold og naturverdier
 - Geologiske og landskapsmessige verdier
 - Hensyn til geoteknikk og stabilitet
- Tiltak med renseløsninger vil ofte bli vurdert å være søknadspliktige etter plan- og bygningsloven.

Skedsmo kommune

Jonas Liesgate 18
Postboks 313, 2001 Lillestrøm
www.skedsmo.kommune.no